

KENT OYUNCULARI

31

*Yurt dışındaki kredimiz
Yurt dışındaki kredinizdir.*

*Visa International...
Dünyanın en saygın kredi kartı.
Türkiye İmar Bankası'ndan.*

TÜRKİYE İMAR BANKASI T.A.Ş.

Aylık Tiyatro Dergisi

Kent Oyuncuları

Kenter Sinemacılık ve Tiyatroculuk A.Ş. adına imtiyaz sahibi
ve yazı işlerini fiilen yöneten: *M. Kenter*
Yönetim Yeri: *Kenter Tiyatrosu, Harbiye, İstanbul*
Telefon: *147 36 34*
Yıl: *24*
Sayı: *31 - 62*

Bir Tadım Özgürlük Orhan Barlas
"Ben, Anadolu" Üstüne Notlar Güngör Dilmen
Oyun Hakkında Mehmet Birkiye
"Savunma" Üzerine Açıklamalar Muazzez Menemencioglu
Sinema Üstüne Anılar Çetin A. Özkırım
Karikatür Nehar Tüblek
Her Sayı Bir Oyun Atilla Birkiye
Biz Kent Oyuncuları
"Ben, Anadolu" İçin...
"Savunma" İçin...
"Gönül Suçları" İçin Amerika'da...
"Arzu Tramvayı" İçin...
Kent Oyuncuları

Bu sayıyı hazırlayan: *Kâmrân Yüce*
Kapak düzeni *Yurdaer Altıntaş*
Basıldığı yer: *Reyo Basımevi*
Basıldığı tarih: *Kasım 1984*

Bu dergi
TÜRKİYE İMAR BANKASI T.A.S. 'nın
bir kültür hizmetidir.

Bir Tadım Özgürlük

Orhan Barlas

Öğle üzeri, ilk gösteriden çıkıyoruz. Biz üç beş kişi büyük hanım çoğunluğu arasında az çok "belli oluyoruz". Kıyılara itilmiş yerleşim yerlerinin kıyılara itilmiş, ancak ucu ucuna yaşayabilen dayanıklı kadınları, genç kızları filmi en canlı tepkilerle, severek sevinerek izlediler. İçerde filme "katılanlar" şimdi tartışarak, yorumlar yaparak işin tadını çıkarıyorlar. Perdeden üstümüze üstümüze gelen ılık "yaşanmışlık, geçerlik" havası hepimizi sarmış olmalı... Onlar seviniyorlar, ama sanıyorum ben bir başka türlü seviniyorum. Siz sanatla ilgisini bir türlü koparamayan ama bu başın yalan yanlış "değer biçmeler, eleştiriler"le yazgılı olduğunun ayırdına varalı yıllar olmuş birinin bir gerçek güzellikle burun buruna geldi mi nasıl kıvanç duyduğunu (belki mutlu olduğunu) bilir misiniz? Sonra bu güzel iş sizi anlatıyorsa, daha da "üstelik" bunu sizinkiler yapıp çatmışsa... Şimdi burada Bir Yudum Sevgi'yi anlatmaya kalkışmayacağım... Yol boyu soluk güz güneşi altında yürürken genelde sanat, özelde tiyatro konusunda bir şeyler düşündüm. Bir Yudum Sevginin çağrıştırdıklarından bazılarını yazmaya çalışacağım.

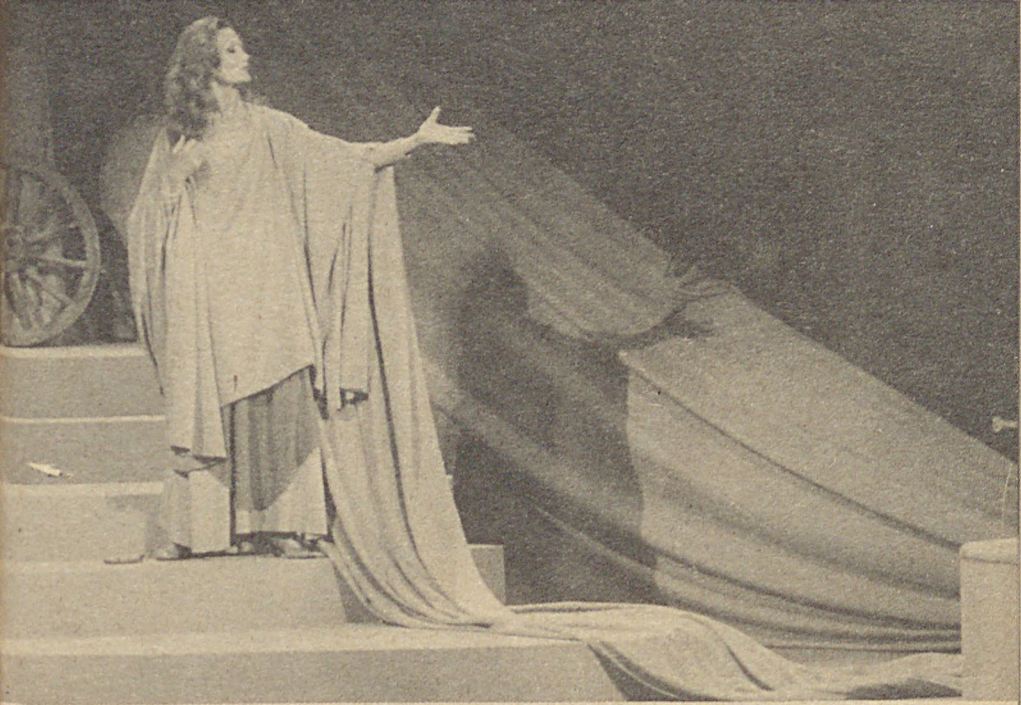
"Bizi anlatıyor, bizimkiler yapmış" dedim. Elbette "bizi" söylemek çok önemlidir. Ama, şimdi daha yakından gördük ki, "bizim yapmamız" en çok bu kadar önemli. Söze gelmi bizden bir sanatçı pekala Uzak Doğu'yu, Güney Amerika'yı filan söyleyebilir. Ama, üzerine "yabancı" kokusu sinmişse Taşlı Tarla'yı da, Aşkale'yi de ele alsın bu bir "yerli iş" sayılamaz. Şöyle diyeceğim: Yağmur Adsız'dan öğrendiğim sevimli deyimle 'bisiklete binen maymun' becerisi ile belki bir süre dikkat çekilir, ama kalıcı, gerçekten değerli ürün verilemez. Tepeden tırnağa sırlıslıkla "yabancı özentsisi" iş çıkarıp sonra da sağa sola "ulusalık, törelere, geleneklere, tarihimize" bağlılık çalımı satmaya yeltenmek de uzun süre herkesin gözünü boyamaz. Bir Yudum Sevgi bu dar kalıpları kırabildiği için başka çalışmalara örnek olabilecek ipuçları içerir.

Atif Yılmaz'ın filminin belirgin niteliklerinden biri de en ince ayrıntılara kadar özenle işlenmiş, titiz bir emek ürünü oluşu, ama asıl üstünlüğü bunu hiç mi hiç belli etmemesi. Gene bu bağlamda bir başka yanı ise bu ince, özenli çalışmanın (elbet Yılmaz'ın dümeni hep elde tutan yönetimi ile) bir takım çalışmasının, bir akıllıca eşgüdümün meyvesi oluşu... Bunlardan nereye varmayı düşünüyorum?

Bizde bir dönemde, öyle bir hava esti ki, "iyi, yararlı" bir şeyler söylemek isteyen, biçme, yapıya, kalıba filan pek bakmaz, böyle bir gereksinme de duymazdı. Şimdi, gitgide daha iyi anlaşılıyor ki, bunlar birbirinin karşısı değil, ayrılmaz parçalarıdır. Bunlardan biri olmazsa, öteki kendiliğinden "tükenir", varlığı ortadan kalkar. Belki hemen ortadan kalkmaz, ama kolayca aşınır. Bana öyle gelir ki, roman konusunda çekilen sıkıntının kaynaklarından biri de uzun, yorucu, sabırlı emeğe pek alışkın olmayışımızdır. "Uzun, ince" emek derken salt tezhipli kitap kapağı ya da mineli bibloyu filan düşünmüyorum. Bunlardan da temelinde çok güz olan, çünkü "tekdüze yürümeyen, kendini her an yenilemek, tekrar tekrar ölçüp biçmek zorunda olan yapıcı, yaratıcı işçiliği düşünüyorum. Bundan öte "öz" ise nasıl olsa kendiliğinden gelecektir. "Gelmeli" demiyorum, önünü kesmeye kalkışsanız bile, özellikle de bazı yerlerde, bazı dönemlerde her sanatçı bir şeyler söyleyecek, söylemek zorunda kalacaktır.

Bir yazarımız Bir Yudum Sevgi için "özgürlük türküsü" gibi bir söz söyledi. Bir seçkin tiyatro uzmanımız ise Savunma'nın Kent Oyuncularında bir dönemeç yeri, bir yol taşı olduğunu yazmıştı. Bence de doğru yazmıştı. Ne var ki bu yargı bir genel değerlendirme içinde daha da anlamlı olabilir. Burdan da şuna gelmek istiyorum: Gene bir dönem, bizde bazı şeylerin değişmesi gerektiğini, bunun "olabileceğini" halkın demokratik isteminin bunun en etkili (hem de tek) yolu olduğunu düşünüp ileri sürenler genel anlamda "insan hakları" üzerinde pek durmazlardı. Sözgelimi savunma hakkı, ölüm cezası, düşünce özgürlüğü vb. gibi kavramlar ya üzerinde durulmayacak kadar önemsiz görüldükleri ya da "zorunlu sayılmadıkları" için pek gündeme alınmazlardı. Kimbilir, belki de bunlar "kefere işi" yapmıcık, özenti şeyler sayılırdı. Bugün, epeyi belli oldu ki, (tıpkı özel "özenli emek" gibi) değişme düşüncesi ile bilmem kaç yüz yıllık insan hakları arasında koparılmaz bağlar vardır. Bunlar birbirlerinin karşısı değil, "ihmal edilmez" tamamlayıcılarıdır. Birinden biri olmasa ötekine de yol bulunamaz. Şu halde Savunma ile birlikte Savunmanın seyircisi de değişti. ya da bunlar, karşılıklı konuşup anlaşmadan, birlikte yenilendiler, güncel oldular, çağa, koşullara uydular.

Sanatın tümü gibi, belki onların ön safında, tiyatro başkaları ile birlikte yaşar, onlarla birlikte "yaşadığı" için "var olabilir" geçmişten geleceğe onların içinde yeşerir, boy atar, ürün verir. Tiyatro ile uğraşanların bunca çileye, ağır yüke karşın her gün artan sevgi ile işlerine daha sıkı sarılmaları belki de bu eşsiz "katılmanın" başkalarını yaşamanın başka türü ele geçmez sevincinden kaynaklanır.

‘Ben, Anadolu’ Üstüne Notlar

Güngör Dilmen

Bir oyunu nasıl yazıldığını anlatmak adetten değildir. İşin bu yanı seyirci için ilginç değildir de ondan. Ancak, ‘Ben, Anadolu’nun bir özelliği var, bunu açıklamak bana düşen bir görev oluyor: Oyunun yazılışını *Yıldız Kenter*’e borçluyum. Tam üç yıl önce bir telefon: — Tek kadın oyuncu için, geçmişten bugüne Anadolu kadını veren bir oyun yazmayı düşünür müydün?

— Buyurun konuşalım.

Fikir bana öylesine çekici gelmişti ki, ‘düşündüm’ demek bile yanlış olur, o söyler söylemez benimsedim. *Yıldız Hanım* üç gün sonra: “Ben bu işten vazgeçtim, sen de boşuna uğraşma” deseydi bu oyunlar yine yazılacaktı. Ama o günler, bu fikrin bir değil üç uzun oyuna dönüşeceğini hiç düşünemezdim.

Bir sorun ilk günden önüme dikildi: Yani *BÜTÜNLÜK* sorunu. Kurgu, yapı?

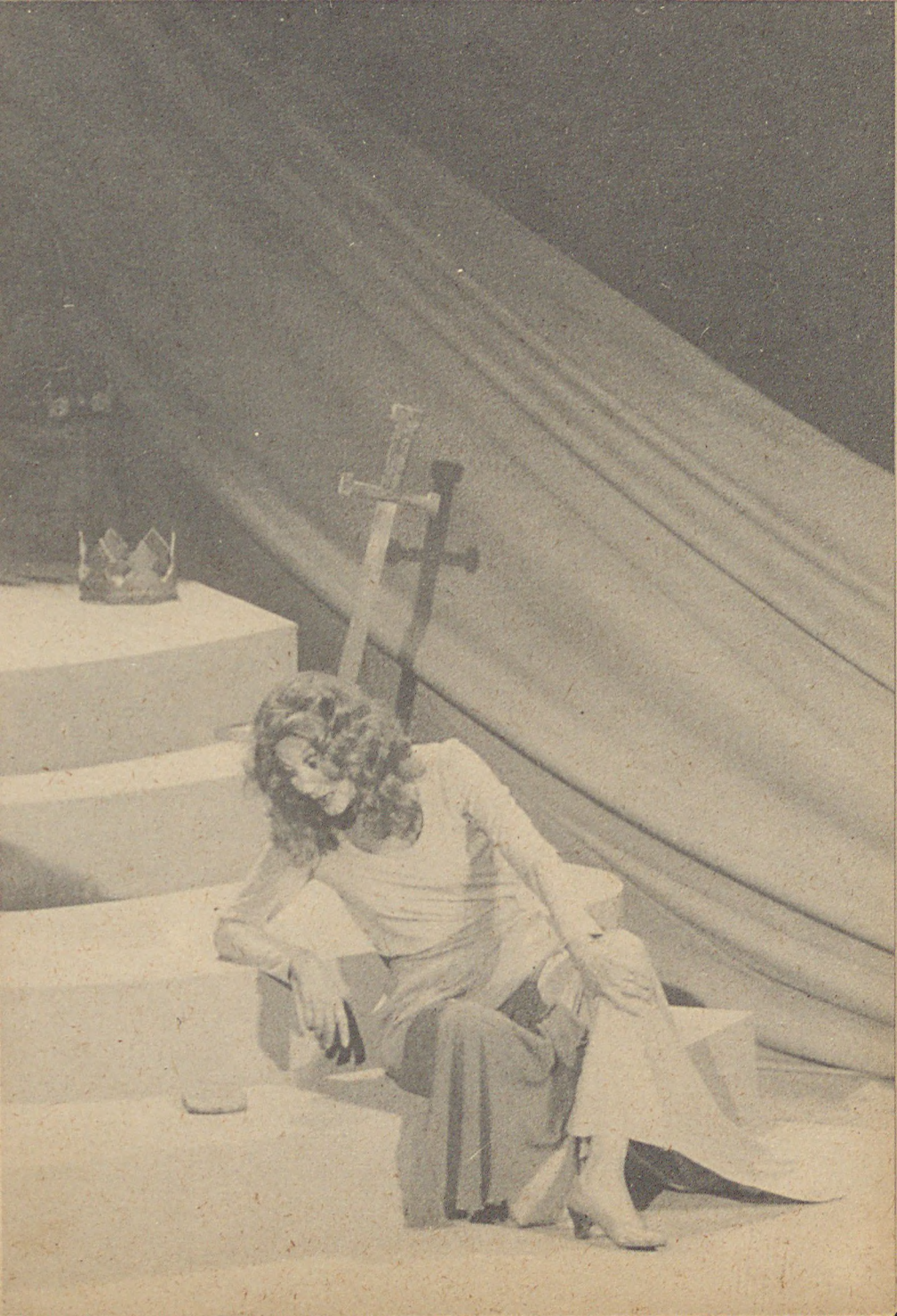
Bir raslantı diyelim, Anadolu’nun has Tanrıçası *Kübele’yi* eski bir oyunumda işleştirdim, bütün kişileri bir arada tutan güç elbet o olmalıydı:

Bu toprağın çocukları
beni kutsal dişi, Toprak Ana,
en büyük sevgili bellediler.
Türlü diller söyleştiler
ayırmadım.

Oyunumuzdaki kişiler *Ana Tanrıça*’nın çocukları, çağlar boyunca *sonsuz (!)* görünümle-ri. En büyük çelişkimiz şu *sonsuz* sözcüğünde yatıyor. Oyunun adı oyunu hep hiçleyecek. Benden bukadarı.

Birşey daha, en önemlisi: *Yıldız Kenter* gibi büyük bir sanatçıyla bir süre çalışmış olmak (bütün tartışmaları çekişmeleriyle) şimdiden en değerli anılarıma dönüşüyor.

Eski dostum *Osman Şengezer*’in yalın ustalığı, genç rejisörümüz *Yücel Erten*’in yeteneğiyle arkadaşım Nuri Özakayol’un ışık tasarımı, değerli bestecimiz Durul Gence’nin müziğiyle yeni boyutlar kazanacağına inanıyorum.

Oyun Hakkında

Mehmet Birkiye

Beth Henley'in ilk oyunu olan GÖNÜL SUÇLARI (Crimes of the Heart), 1979'da Louisville Tiyatrosunda oynandı. Daha sonra sırasıyla, Kaliforniya Aktör Tiyatrosu, St Louis Loretto-Hilton Repertuar Tiyatrosu ve Baltimore Centre Sahnesinde sahnelendi. 1980'den bu yana Broadway'de oynanmaktadır. Yazar bu oyunu ile Amerika'nın en büyük edebiyat ödülü olan Pulitzer'i kazandı. Daha sonra aynı oyun New York tiyatro eleştirmenlerine yilin en iyi oyunu seçildi.

Gönül Suçları'ndan başka, *Jamie Foster'in Uyanışı* (The Wake of Jamie Foster), *Bayan Havai Fişek Yarışması* (The Miss Firemaker Contest) adlı iki oyunu daha vardır. Mississippi'de doğmuş, büyümüş Beth Henley. Güney Metodist Üniversitesinden mezun olmuş, Los Angeles'de yaşamaktadır. Yazar 29 yaşındadır.

Genç bir yazarın uluslararası bir başarı kazanması, bir anlamda evrensel niteliklere sahip bir oyun yazması, gerçekten büyük başarı. Çünkü, kendi ülkesinin insanında tüm dünyaya ses verecek değerler bulup çıkarmak, ilk bakışta daha deneyimli yazarların harcıymış gibi geliyor insana. Ancak, Beth Henley bu gücü deneyiminden çok masumluğundan safiyetinden alıyor. Burdaki saflık, budala anlamında değil kuşkusuz. Burdaki bir çocuğun saflığı. İnsan ne kadar olgunlaşırsa olgunlaşsın, ne kadar büyürse büyüsün, bir tarafı hep çocuk kalıyor. Ya da içindeki çocuk hiç büyümüyor. Henley'in oyunda ortaya çıkardığı işte içimizdeki bu yaramaz, sevgi dolu, muzip çocuk.

Bir çocuk kötü olabilir, suç işleyebilir, yaramazlık yapar, biz de ona ceza veririz. Ancak, tüm yaptıkları öylesine masum nedenlere dayanmaktadır ki, mutlaka yüreğimizde her yaptığını affederiz, ona belli etmesek de. Oyun, üç kız kardeşin içlerindeki çocukla beraber, onu yitirmeden büyümelerinin, olgunlaşmalarının öyküsü. Yetişkin mantığına rağmen, o sevgi dolu çocuğu yitirmeden ayakta kalmak, oyuna komediyi getirmiş.

Henley'in kişileri, birbirlerine karşı işledikleri suçları, affedecek gönül zenginliğine sahiptir. Çünkü bu suçların altında yatan saflığı anlamasalarda sezebilecek bir çocuk var yüreklerinde.

Bir Amerikalı eleştirmenin dediği gibi, "Henley"nin oyunundaki suçlar eğer suçsa, böyle suçlu olmaya razıyım." Tabiidir ki suç işlemek pek de kabul edilir birşey değil, ama sevgisizlik suçunu işliyeceğime, sevgi uğruna suç işlemeye doğrusu ben de varım.

“Savunma” Üzerine Açıklamalar Muazzez Menemencioğlu

Amerika’da Henry Fonda, yurdumuzda Müşfik Kenter’in canlandırdığı David W. Rintels’in “Savunma” adlı uyarlaması, yaklaşık 100 yıl öncesi Amerikasının bir panoramasını çiziyor.

Bugün kullandığımız, giderek kullanımın çok doğal sayıldığı birçok özgürlüklerin henüz, kullanma hakkının olmadığı ve bunların yaşama geçirilebilmesi uğruna acımasızca savaşların verildiği XIX. yüzyıl sonlarının karanlık dönemi.

Kuzey-Batı Demiryolları Şirketi’nde iken (Amerika’da demiryolları devletin değil, özel işletmelerin elindedir) iki yıl içinde çok iyi bir semtte bir ev satın alabilecek kadar para kazanmaktayken, Pullman grevi dolayısıyla, sendika lideri Eugene Debs’i savunmak için bu önemli işinden duraksamadan ayrılır. Çalıştığı şirket patronuna ayrılış nedenini kendisi şöyle açıklar: “Bay Hughitt Debs kendisini size karşı savunmamı istedi. Onun bu isteğini geri çevirmek için, kendi bencil çıkarlarımdan başka bir neden göremiyorum. Bu nedenle onun savunmasını üstleneceğim. Sosyalizme inanıyorum. Ama halk için hükümetin demir yollarına sahip olmasının, demiryollarının (özel işleticilerin) hükümet sahip olmasından daha iyi olacağına inanmıyorum.”

Yalnızca işçileri değil, fahişeleri, katilleri, haklı olduğuna inandığı her çeşit insanı savunur Darrow.

Irwing Stone’un Clarence Darrow üzerine yazdığı biyografisinden David W. Rintels’in sahneye uyarladığı “Savunma”da Clarence Darrow, çocukluğunu anlatmakla başlar. Niçin avukat olduğunu, istenmeyen kişileri, her türlü caniyi tanıma olasılığı bulunduğu Şikago’ya nasıl geldiğini, Mc Cormick grevini, bir özel demiryolu işletmesindeki baş danışmanlığından sendika avukatlığına geçiş nedenini, Pullman grevini (1984), Haymarket olayını (1877) Pennsylvania maden işçilerini, 8 saatlik işgücünün yaşama geçirilmesini, (“İnsanca bir yaşam istemek, 8 saatlik işgücü istemek, bu davada iddia edildiği gibi bozgunculuk yapmak değildir... Daha kısa çalışma saatleri isteyen bir işçi, bunu soluk almak için istiyor, kendi içindeki iyiyi geliştirmek için istiyor.”)

Big Bill Haywood davası (1906), (“Baylar, bu son derece alçakça hazırlanmış bir cinayettir. 1500 mil ötede, Denver’deki bürosunda oturan Haywood, bu alçakça cinayete herhangi bir biçimde karışmışsa ilmeği bu adamın boynuna geçirin.”), Los Angeles Time Gazetesinin Mc Namara kardeşlerce bombalanması (1911), Clarence Darrow’un rüşvet verme suçlamasından tutuklanarak yargılanması, işsiz ve parasız kalışı, aklanmasından ancak bir yıl sonra yeniden duruşmalara girebilmesi, (“Eee, böylelerdir işler / Suçlama, aklamadan sonra bile sürer.”), zenci Isaac Bond’un savunmasını üstlenmesi, (“Jüri kararı, Bond’a karşı değil, işlenen suçta karşı verilmişti.”), çeşitli politik davalar ve onların yitirilmesi, onların Yargıtayda da yitirilmesi, (“Arasına bir yargıç bizim düşüncemizden yana olurdu. Eğer bir kişi bile bize, özgürlüğün savunmasına katılırsa, bu bir yargıçtır. Bir kişi bile.”); ülkemizde “Maymun Davası” olarak bilinen, Scoops davası (1925); Tennessee’ye bağlı Dyton kasabasında lise biyoloji öğretmeni Bay Scoops’a karşı iki kez ABD Cumhurbaşkanlığı’na adaylığını koyan Bay Bryan’ın evrim kuramına karşı çıkması. (“Bugün evrim gibi bir konunun okullarda öğretilmesini suç sayarsanız, aynı şeyi kilisede de yaparsınız. Bir dahaki pazara kitaplarla gazeteleri yasaklarsınız... Benim bu söylediklerimin bir kulağımdan girip ötek-

den çıktığını söylüyorsunuz Bay Bryan. Buna hiç şaşmam. İki kulağımızın arasında söylediklerimi durduracak birşey yok.”

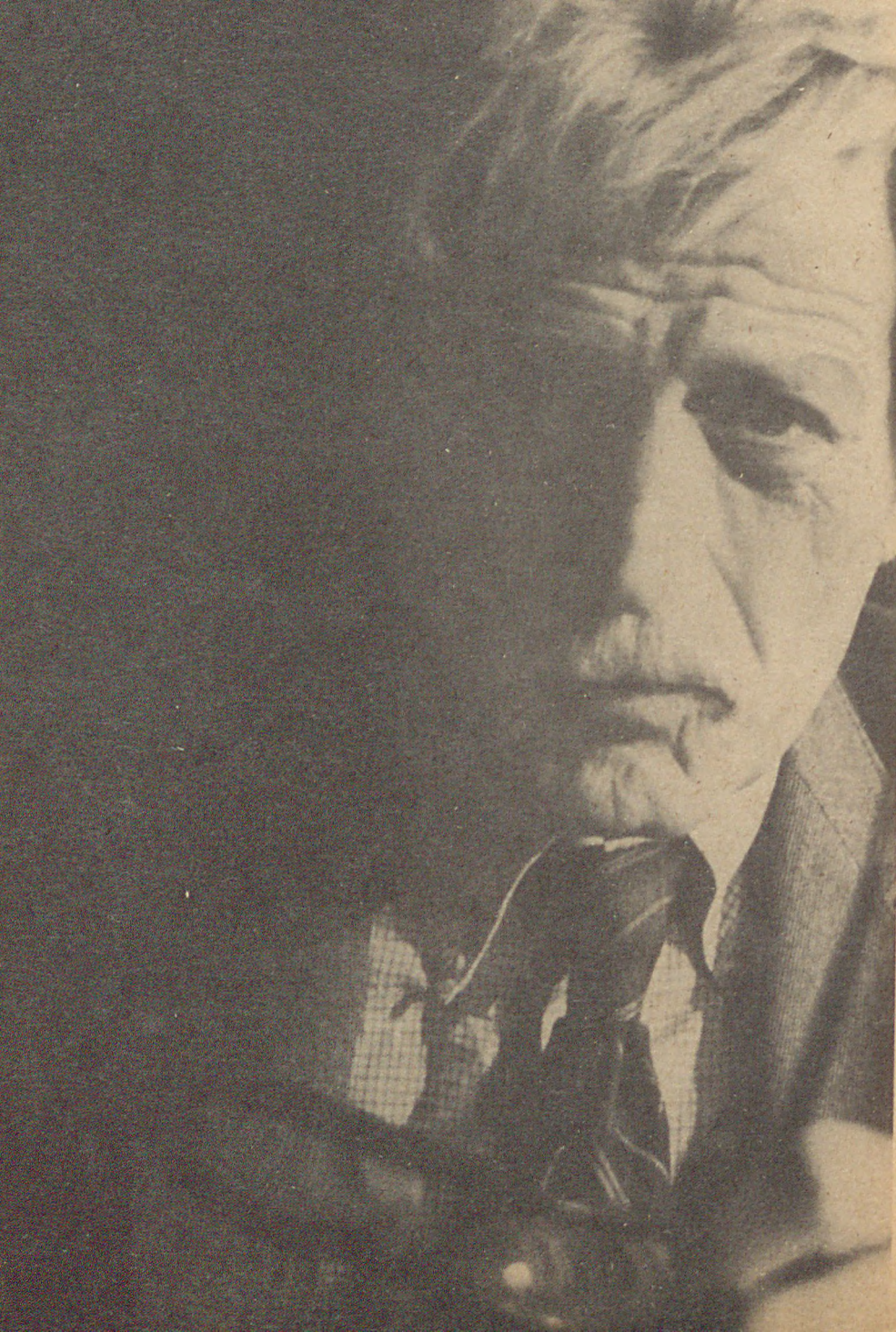
Ve son olarak iki varlıklı aile çocuğunun, salt deney olsun diye öldürdükleri 14 yaşındaki Bobby Frank savunması (1924): (“Yalnız bu iki çocuğun yaşamını kurtarıp, hukukun gelişmesine yardımcı olmazsa, gerçekten üzüleceğim. Eğer becerirsem, en büyük ödülüm, öfkeyi merhametle dengelemek ve kini sevgiyle ezmek, yok etmek yolunda bir adım daha atıldığını bilmek olacaktır.”)

XIX. yüzyıl rasyonalizmini ve zamanın liberal sosyal doktrinini savunan Darrow, felsefe ve dinde şüpheciliği, psikolojide determinizmi, evrim kuramına sıkı sıkı bağlılığı, ileri demokrasi ve sosyalizmden kaynaklanan politik görüşüyle, çağının aydınlarını etkilemiştir.

1878’de Ohio Barosu’na kabul edilen Darrow, 1857’de Ohio’ya bağlı Kinsman kasabasında doğdu. 1938’de Şikago’da öldü. Yakın dostları arasında Yargıç John Peter Altgeld, ozan Edgar Lee Masters vardır. Konuşmalarında ve yazılarında sendikalaşmayı, sınırsız anlatım özgürlüğünü savunmuştur. İçki yasaklanmasına, koruyucu gümrüklemeye ve Milletler Cemiyeti’ne karşı çıkmıştır. Savunmalarını, insanların denetim altında tutamadıkları sosyal ve psikolojik güçlerin tutsağı oldukları görüşüne dayayan Darrow, acımasızca işlenmiş cinayetlerin bile anlayışla karşılanmasını sağladı. Politikada aktif ve bağımsız olan Darrow 1900’lerde Illinois Eyaleti yasalarının geliştirilmesine çalıştı.

Kitapları arasında “Göze Göz” (1905), “Suç Nedenleri Ve Suçluluğun Eğitimi” (1922), İçki Yasası Manyaklığı” (1927), “Yaşamımın Öyküsü” (1932) vardır.

“Bütün bu işler sonunda elime ne geçti, merak ediyorsunuz. Elime ne geçtiğini söyleyeyim size: Bu da benim yaşamımın en büyük ödülüdür. Ölüm cezasıyla yüz yüze olan tam 102 kişiyi savundum. Hiçbiri de asılmadı. Bundan böyle de asılmayacak. Çünkü artık bu tür davalar almaya cesaretim yok. Ancak, ancak, ancak, bu işten kurtulmak için başka bir yol bulamıyorsam, o başka!”

Terli Avucumun İzi

Çetin A. Özkırım

DUVARLARI kaplıyan raflarında kocaman kocaman kutular dururdu. Saç'dan yapıma, üstleri Uzak doğulu düşleri anımsatan resimlerle süslü, rengarenk kutular. Akkuyruk, Altınbaş, Lapsang, Hornimann, Cava, Seylan gibilerinden sözcüklerin yazılı olduğu yuvarlak kutuların sergilendiği büyükçe dükkan, yaz-kış elektrikle aydınlatılırdı. Yirmibeş ya da kırk mumluk ampulden yayılan cılız, sarı ışınlar insanda tanımsız bir içezikliği uyandıran, garip bir görünüm kazandırdı bu, görmüş geçirmiş işyerine... Dükkan, doğal olarak çay kokardı. Bir de nem. Yaşantımın ilk telefon konuşmasını, insanda içezikliği uyandıran, çay ve nem kokan bu dükkanın ardındaki, *Yazıhane* ve *Muhasebe* adı verilen küçük bölmesinde yapmıştım.

Telefonla konuşmak...

Çaycı İsmail efendi amcamın büyük oğlu Kâzım ağabey bir gün bana, "Sen hiç telefonla konuştun mu?" diye sormuş ve duruşumdan gerçeği sezerek hemen, irice bir şamdanı anımsatan telefona dayanmıştı. Almacı kaldırıp, kulağına dayamış ve ardarda numaraları çevirmeye başlamıştı. *Yazıhane* ve *Muhasebe*'yi sinek vızıltısını andıran sesler kaplayınca aracı bana doğru iteleyip, "Hadi bakalım" demişti, "konuş... Önce, alo de, sonra tanı kendini Ziya ağabeyine..."

Tanıtmıştım kendimi.

Beyazıt Maliye Şubesi Evrak memuru Raşit Aşkî beyin oğlu, Çetin. Bu tümceyi, üç-dört yaşlarımdayken belletmişlerdi. Oturduğumuz evin adresini ezberlettikleri gibi. Olur da, bir yerlerde yolu yitirsem gerektiğinde, örneğin karakolda filan, önce babamın kimliğini, sonra ev adresimizi sıralayıverecektim... Kâzım ağabeyin ortanca kardeşi, Ziya ağabey beni tanımıştı. Konuştu. Hem de birbirimizi hiç görmeden, telefonla.

Şaşmak için bir şey.

TELEFONLA ilk kez konuştuğumda yıl, 1938 olmalı. Hırkaîşerif'te ki 19. İlkokula başladığım yıl. Atatürk'ün öldüğü, anneannemin günler ve geceler boyu Kuran'ı Kerim okuyup, uzun uzun ağladığı yıl. Mustafa Kemal, anneannemi ve ailesini Yunan gâvurundan kurtaran Gazi Paşasıydı. *Halaskâr Gazi Paşası*...

Tüm arkadaşlarıma abarta abarta anlatarak, ayrıcalığın tadını çıkardığım, ilk telefon konuşmamdan kısa bir süre sonra mahalleye bir otomobil geldi. Saylav'ların evine saygın konuklar getiren taşıt aracı, kaldırımın kenarında durup, konuklar dönene kadar, birkaç saat boyunca bekledi. O yıllarda bizim oralarda insanlar doktora, ancak öleceklerine yakın giderlerdi, bu bir. İkincisiyse, otomobile hiç binmezlerdi. Fatih ve yöresinde yaşayanların biricik taşıt aracı vardı, tranvay. O da, ancak uzak semtlere gitmek zorunda kaldıkları

zaman... Bu nedenle, Zülali Çeşme sokağının tüm çocukları, bir başka gezegenden gelmiş çesine ayrıcalığı bir kendini beğenmişlikle, Saylav'ın kapısının önünde duran otomobille, sürücüsünü kızdırmamaya ve taşıtı ürkütmemeye büyük bir özen göstererek sokulduk. Amerikan yapısı, siyah, görkemli arabayı saygılı bir meraklı inceledik. Bir ara ben, kimselere sezdirmeden elimi bile dokundurdum. Taşkın tozlu çamurluğunda, terli avucumun izi kaldı.

KİMİLERİNE garip gelebilir ama, telefonla ilk kez konuştuğum, bir otomobili incelemek binmek değil olanağını bulduğum çocuk günlerimde yaman bir sinema tutkunuydum. Nasıl olur, demeyin. Olur. Nedenine gelince, sanat uygarlıktır. Sinemaysa, uygarlığın sanatı...

Özellikle yaz aylarında, Şehzadebaşı sinemaları iki-üç film birden gösterirdi. Bense *Ferah Milli*, *Hilal* ve *Turan*'ın, eskilerin deyimine *gedikli* izleyicilerinden biriydim. Yanılmıyordum o yıllarda, sinemaların denetimi, Maliye Bakanlığı'na bağlıydı. Babam, küçük bir görevli olarak çalıştığı bakanlık adına ek iş olarak geceleri sinemaları denetlerdi. Böylelikle ailesini geçindirecek kazancına, az da olsa katkıda bulunmaya çabalardı. Bu ek görevin benim açımdan sevindirici yanı da, bir çok sinemaya bilet almak zorunda kalmaksızın girebilirdim. Ailemin bu olasılığı sınırlandırmasına karşın, kimselere sezdirmeden, özellikle yaz dinlencesi döneminde Şehzadebaşı'na yollarımdı sık sık.

"Babamın size çok selamı var Memet abi..."

Memet Abi'nin yerini bazen *Zekeriya Amca*, bazen de *Eşref Beyabi* alırdı. Yüzüme en sevecen, en uyumlu ve en acınası maskemi özenle yerleştirir Memet Abinin, Zekeriya Amcanın, ya da Eşref Beyabinin, "Oooo... sen misin? Hoşgeldin filim kurdu. Hadi bakalım, geç içeri..." demelerini beklerdim. Sonra da öneriyi ikiyeletmeden, ezbere bildiğim karanlık salona geçer, ön sıralardan birine yerleşirdim. Arka koltuklara değil, birinciye. Ucuz yere. Sanırım böylelikle, bedavacılığın dozunu kaçırmadığıma inanırdım.

FİLMİLER, filimler, filimler... Bilinçli, ya da bilinçsiz ama sınırsız bir tutku ve ilgiyle, tüm filimleri izlerdim. İçgüdüsel bir dürtüyle, böcekler gibi, kendime iyileri kötülerden ayırd ederdim. Olçütüm neydi? Bilemem. Belki sevgi ve ilgi. O kadar. Oyuncular en yakın dostlarımdı. Daha ilk tanıştığımız gün, isimlerini bellerdim. Konuları beni çok etkilerdi. Öykülerin evreninde yaşadım. Bazı filimlerin müzikleri, kulaklarımda yankılanırdı günler boyu. Ezgileri, yalan yanlış da olsa dilimde, dudaklarımda tınılaşırdı. Hepsinde özge, görüntüler... Devingen fotoğrafların çarpıcılığı gözlerimin önünden silinmezdi.

Telefona, giderek otomobile bile yabancıl bir evrenin çocuğu ben, tanımsız bir susamışlıkla çağdaş sanatın yedili sınırsızlığını, tıpkı böcekler gibi duyurgalarımla algılayıp özümlemeden sanki. Kısısı, bu yaşma değin hiç eksilmeden sürüp gelecek olan, dört dörtlük bir sinema tutkunu olup çıkmışım.

Ne güzel.

Niye?

Niyesi belli, sinemayı sevmek, insanları sevmektir.

1938'lerde, 40'larda *Frank Capra*'nın adından bile haberim yoktu kuşkusuz. *Mr. Deeds Goes To Town* isimli yapıtıyla, En Başarılı Yönetmen ödülünü kazandığını da bilmiyordum ama, o filmdeki *Gary Cooper*, sanki benim çocuğu iyimserliğimin, belki de bazılarında bölüğümlümün, simgesi gibiydi. *Gary Cooper*'i sevmiştim. Dostum olmuştu. *Capra* ile yakınlığımızı ancak yıllar sonra dostluğa dönüşebilecekti. Bu olguda çocukluğum kadar, *Capra*'nın Alıcı'nın ardında kalışının da payı büyük elbette.

Kırk şu kadar yıl önce, *Emil Zola*'nın gerçek ve yürekli bir yazar olduğunun, *Yüzbaşı Alfred Dreyfus*'ü kimlere, ne koşullar altında savunduğunun da bilincinde değildim. Nedir, *Paul Muni* ile *Joseph Schildkraut* o görkemli *The Life Of Emile Zola* filminde karşıma çıktıkları zaman beni öylesine sarsıp, etkilemişlerdi ki, bu yaşma değin ikisini de unutmadım. İstanbul Erkek Lisesi'nde okuduğum günlerde, *Schildkraut*'un bu filmindeki *Dreyfus* rolüyle, 1937 yılı En Başarılı Yardımcı Erkek Oyuncu ödülünü kazandığını öğrendiğimde, sanki bu seçimi yapan benimmişcesine tanımsız bir gurur duymuştum. *Joseph Schildkraut*'u uzun yıllar

sonra, *Anne Frank'ın Günlüğü* filminde yeniden gördüğümde, eski bir dostu, nice ayrılıklardan sonra yeniden bulmuşçasına sevinmiş, 1964'de ölümünü duyunca da bir yakınıymı yitirmişçesine üzülmüştüm.

Şikago Yanıyor. Hem de cayır cayır yanıyor. Ya *Milli'*de, ya da *Ferah'*ta yanıyor eski Chicago kenti. Ben ünlü Fatih yangınına yetişmedim ama çok öyküler dinledim bu doğal kıyım üstüne. Üstelik Sarıgül'deki evimiz, bu yangının külleri üstüne kurulmuştu. *In Old Chicago* ya da bizdeki adıyla *Şikago Yanıyor*'u izledikten sonra, ne siyah-beyaz alevleri unuttum, ne de büyük kentin acımasızlığında yiten oğullarına yanan *Alice Brady*'nin yüzünü.

Günün birinde karşıma *Robin Hood* çıktı. Onunla *Sherwood* ormanlarının derinliklerinde karşılaştık. Yanında *Kuşçuk John* da vardı. Sevdik birbirimizi. Fatih'in tüm çocukları ona bağlanıverdiler. Bu sevgimizde sinemanın renklenmesinin de payı büyüktü elbette. *The Adventures Of Robin Hood* renk ögesiyle bir başka boyut kazanmış gibiydi. *Natalie Kalmus*'a yaşamım süresince eksilmeyen teşekkür borcum, *Robin Hood* ile başlamıştır sanırım. Bu filmdeki çalışmalarıyla *Carl Weyl*'in En Başarılı Sanat Yönetmeni *Oscarını* kazanmış olduğunu da bilmiyordum o zamanlar. Söz aramızda, bu *Carl Weyl*'in kim olduğundan bugün bile haberim yok ya... Nedir, *Errol Flynn* ile *Basil Rathbone*, gözlerimin sinematek'inde yaşamalarını zamana inat sürdürüyorlar. *Robin Hood* 'tan Don Juan'a kadar, gelmiş geçmiş tüm zibidi şövalyelerin en görkemlisi olarak *Errol Flynn* ve özel dedektiflerin en soylusu diyebileceğimiz *Sherlok Holmes* kimliğiyle *Basil Rathbone* tüm inandırıcılığıyla bugün bile belleğimdeler.

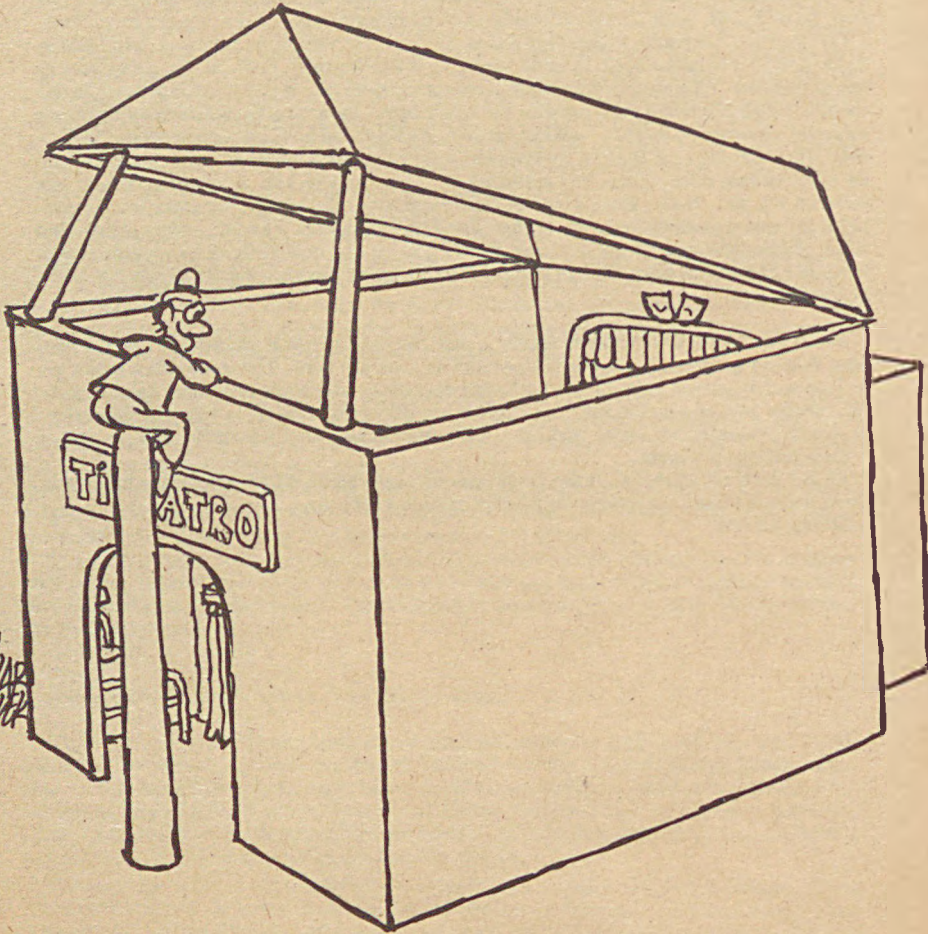
Sumruuuuu... bu ne cehennemi rezalet... diye bas bas bağırın *Burhanettin Tepsi*'nin okul okul dolaşan gezginci, iki kişilik gösterilerini saymazsak, Şehir Tiyatrolarından başka geçerli ve yeterli sahnesi bulunmayan bir kentte operadan, yontudan, resimden, baleden gidecek yazıdan bile, en azından yaşınca uzak, bir çocuğun yedi sanat adına tüm gereksinmelerini, sınırlı olanaklarına ancak yedinci sanatta bulabilmesi küçümsenebilir mi?

Hep yazdım, söyledim.

Bir kez daha yineleyeceğim, bizim kuşak sanatın hemen bütün dallarını sinemada bulmuştur. Evet, yedinci sanatın yaygınlığı ve yüceliği burada kuşkusuz.

Sevne elbette.

Nehar Tüblek

ORTADİREK TİYATRO'DA!

Arnold Wesker ve Seçilmiş Oyunlar'ı

Atilla Birkiye

Arnold Wesker'in üç oyunu *Mutfak*, *Dört Mevsim* ve *Tacir* *Seçilmiş Oyunları-1* adıyla tek bir kitap halinde yayımlandı. Oyunları Türkçe'ye Gönül Çapan (*Mutfak*) Berin Cumalı (*Dört Mevsim*) Ali Taygun (*Tacir*) çevirmişler. Kitabın başına yazarın "Üç Oyun İçin Türkçe Basımına Önsöz"ü ile kitabın sonuna "Arnold Wesker" başlıklı bir yaşam öyküsü bölümü eklenmiş. Ayrıca *Mutfak* adlı oyunun başında da, oyunla ilgili yine Wesker'in "Önsöz ve Yönetmen İçin Açıklamalar"ı yer alıyor.

Wesker, 1932 doğumlu İngiliz oyun yazarı. (Ayrıca diğer edebiyat türlerinde de örnekler vermiş.) Yazar, akademik bir çalışma yapmamış. Ancak kendi kendine çalışmış ve yaşamını deneyini iyi değerlendirmiş. İlk oyunlarından biri olan *Mutfak* bunun en güzel örneklerinden biri. "Kök lü bir insan sevgisi ve ve emeğe olan saygısı" sanatının güç kaynağı olmuş.

"İnsanlar beni yalnız yazdıklarımla değil, yaşayışımla da tanımlarını isterdim," diyen Wesker, "Sanat yapıtlarını olabildiğince çok sayıda insana iletmek için girişilen bir deney" diye tanımladığı 'Centre 42' adlı bir kültür kuruluşunun sanat yönetmenliğini yaparken, sanatı ve kültürü çalışan kitlelerin en geniş kesimine, halkına ulaştırabilmek için yıllarca çalışmış.

Her üç oyunda da, insan yaşanan çevre ve onun bu çevreden etkilenmesi ele alınıyor. Kısaca insan ilişkisine, duygusuna yer yer bir bakış. Her ne kadar *Dört Mevsim* iki kişilik (sevgili), *Tacir* de geçmiş bir tarihsel kesinti işleyen oyunlarsa da, hepsini yukarıda sıraladığımız özellikler etrafından toplayabiliriz.

Oyunlar yazarın farklı dönemlerinin *Mutfak* ilk ürünlerinden (1956), *Dört Mevsim* olgunluk dönemine doğru (1956), *Tacir* son yıllardaki ürünlerinden (1976) olduğu için aynı zamanda, yazarın gelişimine de tanıklık ediyor.

Seçilmiş Oyunları-1 kapsamına aldığı oyunlar ve çevirilerinin niteliğiyle birlikte Arnold Wesker gibi bir oyun yazarını tanımada önemli bir kitap olarak Türkçe okurun karşısına çıkıyor.

Yıldız Kenter

İstanbul'da doğdu. Ankara Devlet Konservatuarını bitirdikten sonra Devlet Tiyatrosunda çalıştı. Bu ara Amerika ve İngiltere'de tiyatro araştırmaları yapmak için burslar aldı. Devlet Konservatuarını bitirdikten sekiz yıl sonra aynı okula öğretmen oldu.

1959 yılında Devlet Tiyatrosundan ayrıldı. Bir sezon Muhsin Ertuğrul yönetimindeki Karaca Tiyatro'da çalıştı. 1961 yılında arkadaşları ile Kent Oyuncuları topluluğunu kurdu.

Kent Oyuncularında çeşitli oyunlarda oynadı ve yönetmenlik yaptı. Yirmi yıl İstanbul Belediye Konservatuarında hocalık yaptı. 1962 yılında Türk Kadınlar Birliği'nce "Yılın Kadın'ı" seçilen Yıldız Kenter; Devlet Sanatçısı'dır.

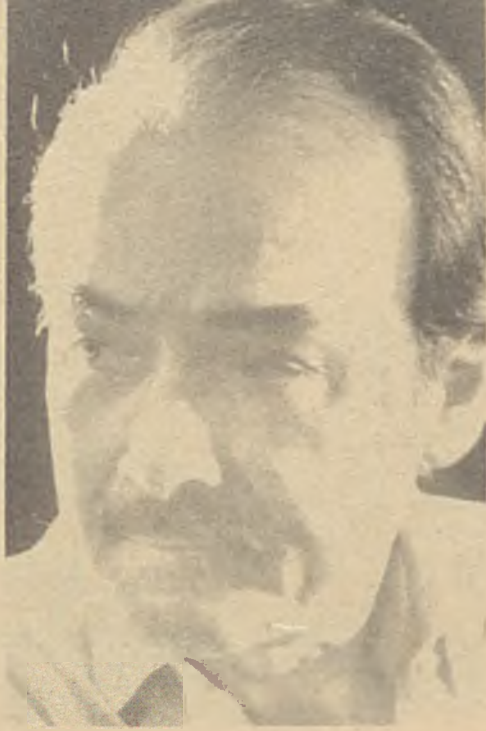
1984 yılında, her yıl o yılın başarılı yedi kadınına verilen Adelaide Ristori ödülünü aldı.

Müşfik Kenter

İstanbul'da doğdu. 1955 yılında Ankara Devlet Konservatuarını bitirerek Devlet Tiyatro'suna katıldı. 1960 yılında İngiliz Kültür Heyeti'nin bursu ile İngiltere'de 1963 yılında da Rockfeller bursu ile Amerika'da tiyatro çalışmalarını izledi. Kurulduğu yıldan bu yana Kent Oyuncuları'nda bir çok oyunda oynayan ve yönetmenlik yapan Müşfik Kenter değişik tiyatro ödülleri kazanmıştır.

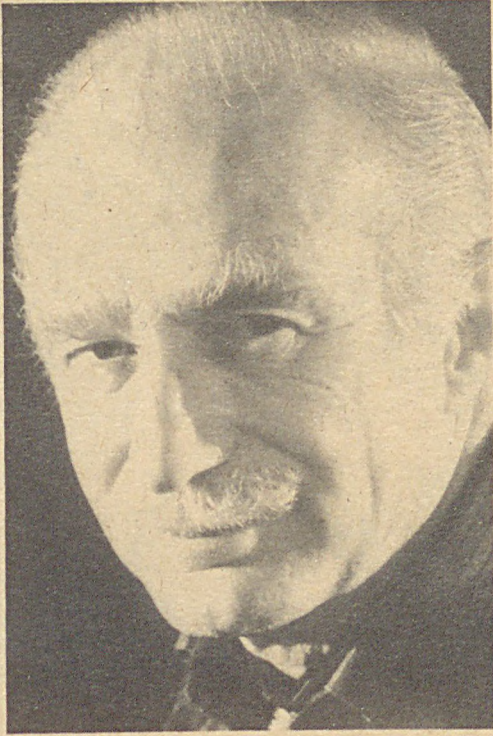
Oyunculuğu yanında İstanbul Devlet Konservatuarı'nda öğretim görevlisi olarak da çalışmaktadır.

Şükran Güngör

Çine'de doğdu. 1951 yılında yeni kurulan Küçük Sahne'de Fareler ve İnsanlar oyunu ile tiyatro yaşamına başladı. Beş yıl bu tiyatrodaki çalıştıktan sonra Devlet Tiyatrosu'na girdi. 1959 yılında Muhsin Ertuğrul yönetimindeki Karaca Tiyatro'da çalıştı.

1961 yılında Kent Oyuncuları'nın kuruluşuna katılan Şükran Güngör bir çok oyunda rol almış ve yönetmenlik yapmıştır.

Kâmrân Yüce

Elazığ'da doğdu. 1951 yılında yeni açılan Küçük Sahne'de tiyatro çalışmalarına başladı. Kapanana kadar bu tiyatro'da çalıştı. 1959 yılında Muhsin Ertuğrul yönetimindeki Karaca Tiyatro'da çalıştı.

1961 yılında Kent Oyuncuları'nın kuruluşuna katılarak, bu toplulukta çeşitli oyunlarda oynadı.

Kâmrân Yüce'nin ayrıca *Gölge*, *Soyunuk*, *Güneş Yorgunu Atlar* adlı üç şiir kitabı vardır.

Gül Onat

1954 Ankara doğumludur. Ankara Yükseliş Koleji'ni ve İstanbul Belediye Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. 1970-71 tiyatro sezonunda Kent Oyuncuları'nda profesyonel oldu. *Hocamın Olgunluk Çağı, Oturma Odası, Kafesten Bir Kuş Uçtu, Küçük Mutluluklar, Reçetesiz Peçete, Vanya Dayı, Günden Geceye, Adını Siz Koyun, Odalar* oynadığı başlıca oyunlardır.

*Harold ve Madue*daki rolü ile Avni Dilligil "Yardımcı Kadın Oyuncu" ödülünü aldı. Halen Kent Oyuncuları'nda oynamaktadır.

Mehmet Birkiye

1950 İstanbul doğumludur. Orta öğrenimini Kadıköy Maarif Koleji'nde, yüksek öğrenimini İ.Ü. İktisat Fakültesi'nde tamamladı. Aynı yıl İ.B. Konservatuarı Tiyatro Bölümü'nü bitirdi.

1971-72 yılında Kent Oyuncuları'na katıldı. Oynadığı başlıca oyunlar: *Ayak Takımı Arasında*, *Küçük Mutluluklar*, *Kafesten Bir Kuş Uçtu*, *Günden Geceye*, *Vanya Dayı*, *Odalar*, *Bodrumdaki Pencere* ve *Harold ve Maude*'dir. İlk yönetmenlik denemesini 1978 yılında "*Adını Siz Koyun*" oyunu ile gerçekleştirdi.

Halen İ.B. Konservatuarı Tiyatro Bölümü'nde öğretmendir.

Kadriye Kenter

1954'te İstanbul'da doğdu. Tiyatro çalışmalarına lise yıllarında başladı.

İlk amatör oyunları, *'Çürük Elma, Eskicinin Tazesi'*. 1971'de İstanbul Konservatuarına girdi. 1974'te Halk Sahnesi Oyuncuları'nı kurdu. İki sezon sonra grup dağıldı. 1975-76'da konservatuarı bitirdikten sonra Kent Oyuncularına katıldı. Burada oynadığı oyunlar; *Çöl Faresi, Bir Daha Çal, Yürüyen Geceyi Dinle, Adını Siz Koyun, Vanya Dayı, Odalar, Bodrumdaki Pencere, Ay Herkese Gülümser, Cyrano De Bergerac.*

Ayhan Kavas

1956 Elazığ doğumludur. Orta öğrenimini Çatalca Erkek Lisesi'nde, yüksek öğrenimini Ege Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde tamamladı. Aynı yıl İ.B.Konservatuarı Tiyatro bölümünü bitirdi. 1976-77 tiyatro sezonunda Kent Oyuncuları'na katıldı. Oynadığı başlıca oyunlar; *Yasak Elma*, *Buzlar Çözülmeden*, *Harold ve Maude*, *Cyrano De Bergerac*'dir. Halen tiyatro çalışmalarını Kent Oyuncuları'nda sürdürmektedir.

Mübeccel Vardar

1960 İstanbul doğumludur. Cibali Kız Lisesi'ni ve İstanbul Belediye Konservatuarı Tiyatro Bölümü'nü bitirdi.

1980-81 tiyatro sezonunda Kent Oyuncuları'na katıldı.

Oynadığı oyunlar: *Harold ve Maude*, *Cyrano De Bergerac*'dir.

Suzan Aksoy

1956 Kırklareli doğumludur. İstanbul Belediye Konservatuari Tiyatro Bölümü mezunudur. 1980-81 tiyatro sezonunda *Harold ve Maude* oyunu ile Kent oyuncularına katıldı.

Defne Halman

1962 New York doğumludur. Öğrenimine Uluslararası Birleşmiş Milletler Okulu'nda başladı. Eğitimini İngiltere'de sürdürerek, New York'taki Professional Children's School'dan (İcra Sanatları Lisesi) mezun oldu. İki yıl New York Eyalet Üniversitesi Sanat Bölümü'nde tiyatro, bale ve edebiyat okudu. Bunun yanı sıra School of American Ballet'te beş yıl eğitim gördü. Halen İstanbul Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nde öğrenimini sürdürüyor. Kent Oyuncuları'nın "Babalar ve Oğullar", bazı çocuk oyunlarında rol aldı.

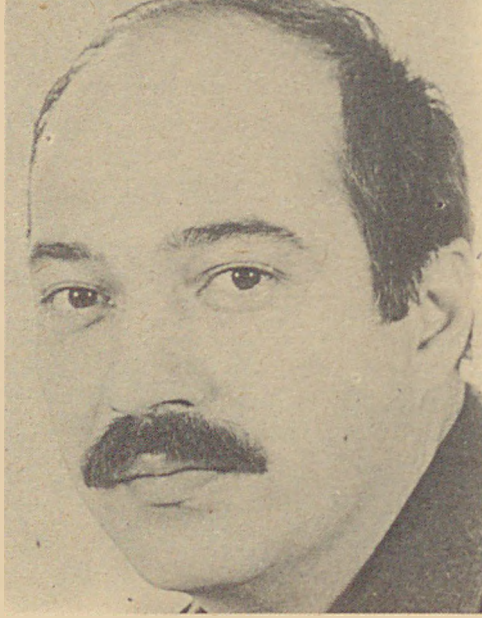
Güngör Dilmen

1930'da Tekirdağ'da doğdu. İstanbul Üniversitesi, Klasik Filoloji bölümünden mezun oldu. 1961-1964 yıllarında A.B.D. de Yale ve Seattle, Washington Üniversitelerinde tiyatro eğitimini sürdürdü. 1964-1966 yıllarında İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda dramaturg olarak görev yaptı, birçok oyunun sahne ışığını düzenledi, *Euripides'in 'Bak-khalar'* tragedyasını sahneye koydu.

1966-1968, TRT İstanbul Radyosu Tiyatro Şubesi'nde çalıştı. 1970-1972'de İngiltere'de Durham Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1974-1980, yeniden Şehir Tiyatrosu'nda görev aldı. 1982-1983, bir yıl, Anadolu Üniversitesi, İletişim Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak mitoloji ve tiyatro dersleri verdi.

Şimdi serbest yazar.

Oyunları: *Midas'ın Kulakları*, *Midas'ın Altınları*, *Midas'ın Kördüğümü* (Türk Dil Kurumu Ödülü), *Canlı Maymun Lokantası* (Şinasi Efendi Ödülü), *Küp Hamit*, *Ayak Parmakları* (kısa oyunlar) *Kurban* (İlhan İskender Armağanı), *Ak Tanrılar*, *İttihat ve Terraki*, *Anzavur* (Yunus Nadi Senaryo Armağanı), *Bağdat Hatun*, *Akad'ın Yayı*, *Deli Dumrul* (Muhsin Ertuğrul Ödülü), *Hasan Sabbah*, *Ben*, *Anadolu üçlemesi*, *Mithat Paşa*.

Yücel Erten

Muş 1945 doğumlu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Antalya ve Ankara'da okudu. 1969'da Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü yüksek devreyi bitirdi.

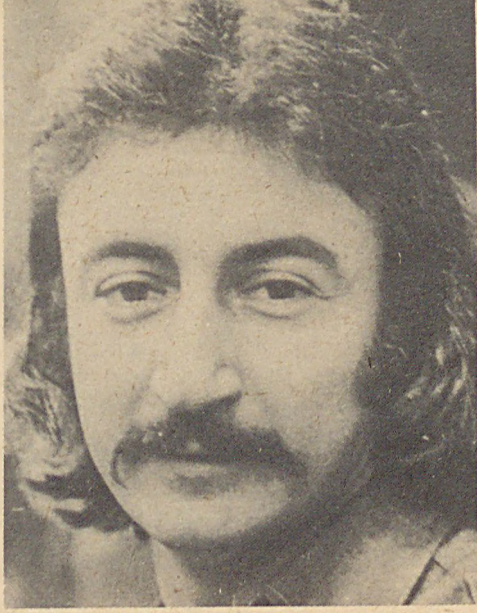
Daha sonra Federal Almanya'da Folkwang-hochschule'nin Reji Bölümü'nde öğretmenlik, Devlet Tiyatrolarında rejisörlük yaptı.

Ankara Sanatevi'nin kuruluşunda Genel Sanat Yönetmenliğini üstlendi. Şu sırada Devlet Tiyatrolarında rejisörlük görevinin yanı sıra Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Tiyatro Bölümünde "Oyun Yönetmenliği" dersleri veriyor.

Aristofanes'in "*Kadınlar Devleti*" sahneyişiyle Sanat Kurumu Reji Ödülü ve Avni Diligil Jüri Özel Ödülü aldı. *Amadeus* ile de Avni Dilligil En İyi Yönetmen Ödülü aldı.

Sahnelediği oyunlar:

Kadınlar Devleti, Aristofanes, *Duruşma*, Franz Kafka, *Parkta Bir Sonbahar Günüyü*, Recep Bilginer, *Arturo Ui'nin Önlenebilir Tırmanışı*, Bertolt Brecht, *Barış*, Aristofanes, *Ak Tanrıları*, Güngör Dilmen, *Amadeus*, Peter Shaffer.

Durul Gence

Doğum, İstanbul 1940. Bugün olduğu gibi Heybeliada Deniz Koleji ile ODTÜ'de okuduğu yıllarda zevk için yaptığı müzik çalışmalarını 1965-1972 yılları arasında profesyonel olarak sürdürdü. Bu yıllarda kendi adı altında kurduğu topluluklar, Türkiye'nin en iyisi ünvanını kazandılar. Yurt içinde ve dışında tanınmış birçok yerli, yabancı sanatçı ile çalıştı. Özellikle son yıllarda ülkemizin yurt dışındaki müzik elçiliğini etkin biçimde sürdürdü. Özgün tiyatro müziği çalışmalarını şimdiye dek sadece *Kent Oyuncuları* için yaptı. *Bataklık Gölü*, *Ölümü Yaşamak*, şimdi de *Ben Anadolu*.

Osman Şengezer

25 opera, 5 operet, 10 müzikal, 42 bale, 65 oyun, 4 kabare oyunu 12 TV oyununun dekor ve kostümünü yapan Osman Şengezer Devlet Tiyatroları'na 1962 yılında girdi. Sonraları çalışmalarını Ankara ve İstanbul Devlet Opera ve Balesinde sürdürdü. İngiliz Kültür Derneği ve Dame Ninetté de Valois'nin özel bursu ile Londra'da Covent Garden, Royal Opera ve Royal Ballet Company'de çalışmalar yaptı. İtalya'da bu çalışmalarını sürdürdü.

"Institute of International Education" tarafından çağrılı olarak Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti.

1983'te Macar Hükümeti'nin davetlisi olarak Budapeşte'ye gitmiştir.

Dekor ve Kostüm alanındaki çalışmalarını Ankara Sanat Tiyatrosu, Ankara Meydan Sahnesi, Deneme Sahnesi, Dormen Tiyatrosu, İstanbul Şehir Tiyatrosu, Nisa Serezli - Tolga Aşkıner Tiyatrosu, Kent Oyuncuları, Devekuşu Kabare Tiyatrosu, Vatandaş Tiyatrosu, Uluslararası Sanat Gösterileri, İstanbul-Ankara TV'si, Akbank Çocuk Tiyatrosu'nda sürdürdü.

Çeşitli turneler nedeniyle Fransa, Almanya, İngiltere, Sovyetler Birliği, Polonya, Bulgaristan, Cezayir, Tunus, Mısır, Japonya, Pakistan ve Kıbrıs'ta yaptıkları sergilenen Osman Şengezer 1979'da Türkiye'de ilk kez dekor-kostüm eskiz ve maketleri sergisi açmıştır.

Çeşitli yazıları ve incelemeleri vardır.

Güngör Dilmen

Ben, Anadolu

Yönetmen: Yücel Erten

Dekor/Kostüm: Osman Şengezer

Oynayan: Yıldız Kenter

Müzik: Durul Gence

Işık: Nuri Özakyol

Yardımcı Yönetmen: Mehmet Birkiye

Işık Yönetimi: Hasan Bitnel

Sahne Teknisyeni: Nevzat Kökçek

David W. Rinsels

Savunma

için Clarence Darrow

Türkçesi: Muazzez Menemencioglu

Dekor/Kostüm: Osman Şengezer

Clarence Darrow: Müşfik Kenter

Işık: Hasan Bitnel

Sahne Teknisyeni: Nevzat Kökçek

Beth Henley

Gönül Suçları

Türkçesi: F. Leyla Tepedelen

Yönetmen: Mehmet Birkiye

Dekor/Kostüm: Osman Şengezer

Kişiler (sahneye giriş sırasıyla)

Lenny Magrath: Gül Onat

Chich Boyle: Suzan Aksoy

Doc Porter: Mehmet Birkiye

Meg Magrath: Mübeccel Vardar

Barnette Lloyd: Ayhan Kavas

Babe Botrelle: Defne Halman

Işık: Hasan Bitnel

Yardımcı Yönetmen: Serhat Akkaş

Sahne Teknisyenleri: Nevzat Kökçek, İhsan Arıncı

“Ben, Anadolu” İçin...

Melih Cevdet Anday Cumhuriyet

Sonra... Venüs tiyatrosunda Yıldız Kenter'i seyrettim. Evet, Yıldız Kenter'i ve onu sanatının doruğunda gördüm, öylesine rahatlatı ki, yükseldiği yerde başı bile dönmüyordu, bir kişilikten başka bir kişiliğe geçiyor, insanlığın tümünü kavıyor, birleştiriyor, bir ediyor ve bu Bir'i ruhunun bütün cömertliği ile sunuyordu. Onu dünyamızın en büyük sanatçılarından biri sayıyorum. Yıldız Kenter'i bütün yetenekleri ile seyretmemizi o özgün yapıtı ile sağlayan dostum Göngör Dilmen'i candan kutlarım. “Ben Anadolu” tam zamanında Ankara'da'ki Hitit yonutu kaldırılırken geldi. Bu yonut yıkıcılarının da “Ben, Anadolu”yu görmelerini isterdim.

Kâmi Suveren Hayat

Bugüne kadar Anadolu'muzun nice efsanesini, malını, hikâyesini dinledik. Daha ilkokul çağından günümüze kadar geçen sürede; Anadolumuzun binlerce yıllık tarihini sadece kitaplarda öğrenmek çabası verdik. Ama, ilk olarak muhteşem bir tarihin - Üçbin yıllık bir tarihin- görsel anlatımına sığmayan bir “Kadın”ın güçlü şahsiyetinde, tarihimizi bütün ihtişam ve yüceliğiyle öğrendik. Onsekiz yıldır eleştirmenlik hayatımızda, “doruk” olarak nitelendiğimiz, nice oyun seyrettik. Ama Ben Anadolu, belki yıllarca bir benzerini görmek mutluluğuna eremeyeceğimiz muhteşem oyunlardan biridir. Tek başına onsekiz “kadın”ın kişiliğinde, Anadolu’yu oynayan Yıldız Kenter’i hayranlık, takdir, saygı ve sevginin çok daha ötelinde; “Kelimelerin kifayetsiz” kaldığını anlayarak izledik. Bu oyun yurt dışında İngiltere ve gene Yıldız Kenter tarafından oynanacak. Bu oyunu Ekim’in ilk haftasında İstanbul’da Kenterler’de bir kere daha izleyeceğiz. Yıldız Kenter’i kutlamak isteriz.

Dikmen Gürün Uçaner Cumhuriyet

Yücel Erten’in rejisinde yazarın metnini zorlamayan bir denge unsuru göze çarpıyor. Erten, mekânı çok rahat kullanmanın ötesinde, oyuncu ile dekoru, dekor ile oyuncuyu adeta bütünleştirmiş. Durul Gence’nin müziği rejije katkıda bulunurken, Osman Şengezer’in alışlagelen çizgilerinden oldukça ayrı bir görünüm taşıyan dekoru yapısal işlevselliğinin yanı sıra, dramatik aksiyonu da güçlendiriyor.

Ve iki saat süresince sahnede Kübele’den Teodora’ya, Anna Comnena’dan Nakşidil Sultan’a onsekiz değişik karakteri canlandıran Yıldız Kenter dinamik, etkileyici.

“Ben, Anadolu” İçin...

Zeynep Oral Milliyet Sanat

Oyunu sahneye koyan Yücel Erten, oyunun tek oyuncusu Yıldız Kenter, dekor ve kostümünü gerçekleştiren Osman Şengezer (kanımca Şengezer'in şimdiye dek gördüğüm en güzel, en doğru, en akılcı eseri) ve müzikleri besteleyen Durul Gence'nin tüm çabaları yalnız tek tek kendi başlarına değil, bir bütün vurgulayan başarıyı sergiliyor. Birinin ustalığı nerede bitiyor, ötekinin ki nerede başlıyor belli değil. Kibele'nin uygarlıkları yoğurduğu gibi onlar da bir arada sahneyi ve sahne olayını yoğuruyorlar. Bu bütünlüğü, bu içiceliği ne çok özlemiştik sahnelerde.

Ben Anadolu'nun tüm kadınları Yıldız Kenter'dir. Birinden ötekine, en çok, olağanüstü bir biçimde kullandığı başı saçları, sonra bedeninin her zerrisiyle, oyunculuk gücünün tüm “nüans”larıyla, tavırlarındaki binbir ayrıntıyla, soluk alıp vermişesine geçiyor. Sahnenin arkasında yer alan Anadolu bozkırlarının renklerini, uygarlıkların simgelerini, tüm ezgilerini (yoksa dekordan, müzikten doğan kıvılcımları mı demeliydim) yakalayıp bir kılıf gibi, ikinci bir ten gibi (yoksa kostüm gibi mi demeli?) üzerine geçiyor, oyunculuğuyla, Güngör Dilmen'in kahramanlarıyla bütünlüyor. Oyunda güldürünün ağır bastığı bölümlerde (Nasreddin Hoca'nın Karısı, Ayşe Sultan) Yıldız Kenter'i şöyle sağlam bir komedide izlemeyi ne çok isterdim diye düşünmekten kendimi alamadım. Adları ne olursa olsun, kadın kahrmanları hep karar anlarında, bir seçim yapma anlarında saptanmış oyunda. Bu anları, sonuna dek değerlendiriyor Yıldız Kenter. Bu değerlendirme özellikle Halide Edip'i, “Vatan Hain”liğinin görecelliğinin vurgulandığı bölümde (oyunun en kavrayıcı anları) doruk nokta-ya ulaşıyor.

“Ben Anadolu”ya emeği geçen herkesi kutlamak gerek.

Hakan Altın Tele Magazin

Dilmen'in bu seçkin oyunu, bir başka sanatçının elinde nasıl bir yoruma kavuşurdu? Yıldız Kenter'in ustalığını hayranlıkla izlerken, hep aklımıza takılan soru bu. Başka sanatçıları yetersiz bulmak gibi bir küstahlıktan değil; ama bir oyun, oyuncusuyla böylesine bütünlüşince, ister istemez akla takılıyor. Gerçekten Yıldız Kenter, bu oyun için yaratılmış sanki. (İkinci alternatifi'nin gerçekleşeceğini, yazarı da program dergisinde söylüyor zaten). Yıldız Kenter'in her kadına ayrı ayrı verdiği ‘ hayat suyu’, oyunu tam bir “resital”e dönüştürüyor. Kübele'nin ürpertici görkemin altındaki sevimli kurnazlığını, Midas'ın berberinin insancıl “dedikoduculuğu”nu Andromak'ın kükreten “analık”, duyusunu” Bizanslı kraliçe Theodora'nın çelik gibi kararlılığını. Nilüfer Hatun'un sımcıcağ yürüğünü ve daha bir dizi “çok boyutlu” insanı. Kenter'in sınırsız oyunculuk potasında erirken görmek gerçekten tadına doyumaz bir tiyatro şöleni. Ayşe Sultan'ın çarpıcı çocuksuluğuyla, Nigar Hanım'ın eski “İstanbul hanımefendisi” üslubu arasındaki o çarpıcı nüanslar bile başlı başına bir oyunculuk derdi.

Yücel Erten'in rejisi; oyuncusunu iyi tanıyan ve iyi değerlendirmesini bilen bir yönetmenin çalışması. Osman Şengezer'in dekor ve giysileri ile Durul Gence'nin müziği de kendi alanlarında son yıllarda yapılmış en yetkin çalışmalar.

Tiyatroyla ilgili olan ya da olmayan herkesin mutlaka izlemesi gereken bir oyun. “Ben, Anadolu” ilgili olanların zaten sınırsız bir tad alacakları, o güne kadar tiyatroyla pek ilgilenmemiş olanların işi, gerçek tiyatroyu tanıyacakları bir oyun. İzlenmesi ve sonunda saygıyla ayakta alkışlanması gerek;...

“Savunma” İçin...

Oktay Akbal Cumhuriyet

“Savunma”yı bütün okurlarımın görmesini isterdim. En başta hukuk öğrenimi yapan gençlerin... Gelecekte avukat, savcı, yargıç, Yüksek Mahkeme üyesi, milletvekili, bakan olarak görev yapacak olanların... Önce gençler görmeli! Gelecek gençlerin elinde oluşacağı için...

M.Cevdet Anday Cumhuriyet

“Clarence Darrow’u şaşırtıcı bir yetkinlikle canlandıran Müşfik Kenter’e hayranlığım bir kat daha arttı. Müşfik bir tansik gibiydi, öyle ki, büyük bir sanatçı karşısında bulunduğu muza bile unutturuyordu bize. Sanatın halisi böyledir işte, kendi başına bir gerçek olur çıkar.

Nezihe Araz Güneş

İyi oynuyordu Müşfik. Ama ben onun için, “iyi oynadı” demekte bir tür ayıp görüyorum. Müşfik’in iyi oynamadığı bir oyununu hatırlamıyorum, çünkü. Sanırım, başladığından beri bütün oyunlarını dikkatle seyretmiş bir seyircisi olarak bu kadarını söylemeye hakım var. Evet, Savunmayı da gerçekten iyi oynuyordu. Her oyunda, bir öncekinden daha etkili, daha gerçek, daha derine inmiş. Bazı noktaları yakalayıp oyununa çeşni ve renk katarak.

Zeynep Oral Milliyet Aktüalite

Müşfik Kenter sahnede tek başına gibi görünüyor ama, bana sorarsanız seyircisiyle birlikte öyle bir çoğalıyor ki.. Duymak istediğimiz, özlemini duyduğumuz, savunmak için çırpındığımız düşüncelerin savunmasını ondan duydukça hep birlikte hep birlikte çoğalıyor, tek başınalığı kırıyoruz. Hep birlikte savunmaya katılıyoruz.

“Savunma” İçin...

Tahir Özçelik Milliyet Sanat

Kent Oyuncuları'nda Müşfik Kenter, iki yıl önce övgüyle söz ettiren “Bir Garip Orhan Veli”nin ardından yine, tek kişilik bir başka oyunla, Irving Stone’un David W. Rintels’den uyarladığı “SAVUNMA” ile tam bir sahne virtüdüzü olduğunu yeniden kanıtladı. “Savunma”da ise metni yorumlarken, tek bir rolü, avukat Clarence Darrow’u kendinde kişileştiriyor.

Uğur Mumcu Cumhuriyet

“Savunma İçin Clarence Darrow” oyununda Müşfik Kenter’i izlemeye giderken, bir görevli, biletinize bakarak, size oturacağınız koltuğu gösteriyor. Oyunu izledikten sonra, tiyatro salonundan çıkarken Avukat Darrow’un özgürlük tutkusu ile aydınlanan yolunuzda oturacağınız yeri, koltuğu, artık siz kendiniz seçiyorsunuz.

Ali Sirmen Cumhuriyet

Savunma için Clarence Darrow’u izleyin; bir insanın uğraşındaki yürekliliğinin, akıllılığının, bilgililiğinin onu nasıl insan ve dolayısıyla saygıdeğer kıldığını göreceksiniz.

Ama oyunu izlerken, yalnızca Darrow örneğiyle yetinmeyecek, yalnızca bir büyük avukatla karşılaşmakla kalmayacak, başka bir uğraşın insanın becerisinin, sabrının, ustalığının da onu nasıl saygıdeğer kıldığını göreceksiniz.

Bu kez sözünü ettiğimiz kişi bir aktör, hem de bizden bir aktör, Müşfik Kenter.

Dikmen Gürün Uçarer Cumhuriyet

Müşfik Kenter, ustalık isteyen bir teknikle Clarence Darrow’u oynamaktan çok tanıtmaya, anlatmaya, yorumlama yoluna gitmiş. Hukuk anlayışını, yaşam felsefesini, hayat görüşünü, inişleri çıkışları olmayan sade fakat asla düz denmeyecek bir incelikle özümlemiş. İki saat süresince seyircinin ilgisini abartısız bir oyun düzeniyle ayakta tutabilmek herşeyden önce kusursuz bir oyunculuk işi.

“Gönül Suçları” İçin Amerika’da...

John Simon
“New York”

...Enerji, zeka, neşedolu bir oyun ama en önemlisi insanlara ve yaşama sevgi dolu yaklaşımı. Henley bir çok iyi yazarın olgunluk döneminde ortaya koyabileceğini, ilk oyununda ortaya çıkarmayı başarmış.

Henley, gerçekle gerçeküstünü, şiirle düzyazıyı birleştirmiş.

Edith Oliver
New Yorker

Oyunun başından sonuna kadar gülüyoruz.... Bence oyunun konusu önemli değil. Önemli olan, bu üç kızkardeşin acıları, çaresizlikleri, duyguları ortaya çıktıkça oyun ne komedi tonunu kaybediyor, ne de komedi bu ilişkilerin ciddiyetini yok ediyor.

“News” Dergisi

Beth Henley’in üç kızkardeşi, Cehov’m kardeşlerinden çok daha uzaklara gidiyorlar, ama sonunda kendilerini hep çocukluklarının geçtiği evin mutfağında buluyorlar.

Bu delice atmosfer içinde, kızkardeşlerin küçücük problemleri acı dolu olmasına rağmen fars karakterine dönüveriyor. Ve tradeji hiç zeledenmeden komedi oluyor.

Robert Brustein
New Republic

Bayan Henley, fırtına gibi esen muzip havayı bütün oyun boyunca sürdürüyor. Ve seyirciden olağanüstü tepkiler alıyor. Henley pi toresk karakterler yaratmayı çok iyi biliyor.

Frank Rich
New York Times

Oyun, yaşamları sorunlarla, acılarla dolu üç kızkardeşin hayat dolu, canlı öyküsü. Beth Henley’in öylesine bir yeteneği var ki, trajediyi bir dilim pasta tadında sunabiliyor. İnanılmaz bir temelden başlayıp, tutarlılığını hiç yitirmeden kahkaha ve acıyla örülmüş bir yapı kuruyor. Küçük küçük tebessümlerle başlayanoyunu, Beth Henley ustalıklı kahkaha fırtınalarına dönüştürüyor. Üç kızkardeşle beraber rahat, sıcak bir dünyanın içine dalıveriyoruz. Onlara gülmüyoruz, birlikte gülüyoruz. Henley kasvetli olabilecek bir yaşam parçasını komedinin ışığında öylesine aydınlatıyor ki, kendi gönül suçlarımıza da onlar gibi sevgiyle bakabiliyoruz.

Acı geçmişlerinden kaçıp daha iyi bir geleceği yakalama çabasında olan üç kızkardeşin öyküsü “Gönül Suçları”.

“Arzu Tramvayı” İçin...

Çetin Altan Güneş

Kenter'lerin “Arzu Tramvayı”nda da gösterdikleri uluslararası kaliteden ulusal futbol takımımız da Berlin'den döndükten sonra bir hayli etkilenmiş olmalı ki Avusturya'yı ilk kez önemli bir farkla yenmeyi başardı.

Hayati Asilyazıcı Varlık Yıllığı

...Refik Erduran'ın Türkçeye çevirdiği oyunun dekor ve giysilerini Osman Şengezer hazırladı. Bu gerilimli, ruhbilimsel ağırlıklı oyunu, Amerikalı Arthur Hausman sahneye koydu. Yalın, kimi sahneleri ruhbilimsel gerilimli oyun, bu topluluğun dağına uygun. Yorumlanması doğru; gerilimi dozunda, oyuna denk düşen yorumlarıyla bu dönem görülmesi gereken oyunların arasında yer alıyor.

Mehmet Barlas Milliyet

Geçen hafta bir akşam Kenter Tiyatrosu'nda “Arzu Tramvayı”nı seyrettik... Gerçekten, insanı heyecanlandıran bir yorumuydu Williams'ın oyununun... Aynı yapıtı birkaç kez daha izlemiştik.... Sinemada ise Marlon Brando ve Vivien Leigh oynamıştı “Arzu Tramvayı”nı...

Müşfik Kenter, Yıldız Kenter, Şükran Güngör ve Çiğdem Selşik dörtlüsü, seyircileri tiyatronun havasına soktu, sürükledi, götürdü.

Oyundan sonra yan yana oturduğumuz Çetin Altan'la konuştuk... Türk toplumundaki insan ve kadro zenginliğinin çapını düşündük.

“Arzu Tramvayı”nı oynayan bir ekip, dünyanın herhangi bir yerinde aynı performansla kitlelerin sevgilisi olabilir.

Zehra Çakır Hayat

“Arzu Tramvayı” Kent Oyuncuları'nın başarısı ve herkesin biraz olsun kendini bulabilmesi bakımından görülmeğe değer bir oyun.

Esen Çamurdan Cumhuriyet

....Yıldız Kenter, kendine özgü oyunuyla, içinde yaşamak zorunda bulunduğu toplumdan düş yoluyla kaçan, hep düşlediği bir toplumun, dünyanın özlemiyle yaşayan, bir tür Madame Bovary diyebileceğimiz Blanche'ı seyirciye başarıyla aktardı. “Ampule Çin abajurunu geçirdiği” gibi, gerçekleri de öyle saklamaya çalışan Blanche karşısı Stanley'de Müşfik Kenter, yine kendinden beklenen oyun doğrultusunda, “belki'lerden, ama'lardan anlamayan” hayvansal erkeği canlandırdı.

“Arzu Tramvayı” İçin...

Selim İleri

Sanat Olayı

Kent Oyuncuları bu zor ve incelikleri saymakla bitmeyecek oyunu, gerçek tiyatroculara yaraşır bir haysiyetle sergiliyorlar. Yönetmen, dengeli ve trajik boyutu indirgenmiş bir atmosferi yeğlemiş besbelli; olup bitenler, biraz da orta kat insanının her günkü yaşama biçimine sığdırılmış. Gerçeklikle yüz yüze geldiğinde abartısını, o kadar yürek yakıcı neşesini, tiz perdeden konuşmasını siliveren, düşlere dalar dalmaz da yeniden göstermelik davranışlarına sarılan Blanch'da Yıldız Kenter, adının söylencesine yaraşır bir oyun çıkarıyor bence. Hele, sonda, Doktor'un koluna girişi, bir kez izlemekle doyulamayacak yetkinlikte.

Tahir Özçelik

Milliyet Sanat

Yılları eskitemediği Müşfik'le, Yıldız Kenter de, birincisi Stanley rolünde, ikincisi Blanche'da oyuna renk ve boyut katmayı başardılar. Elbette çok aşırı bir görüş sayılabilir ama, zaman zaman bu rolü ancak Yıldız Kenter oynayabilir diye düşünmekten insan kendini almıyor.

....Sonuçta, yeni mevsim başladığından bu yana, gördüğüm beş-altı oyunun en başarılısı “Arzu Tramvayı”dır dersem abartmış olmam.

Güneş

Bu oyunla Kenter ailesi zirvede.

Nokta

...Ancak sahneler birbiri ardına dizilip, oyun adım adım ilerledikçe, bu buğulu erotizm, yerini sıradan bir dırama bırakarak yavaş yavaş silindi. Kowalski rolünde Müşfik Kenter yarıdan gelen güçlüğü yenebilmek için elinden gelen çabayı harcıyordu. Sesini değiştirmiş, kısa, kesik, doğal bir oyunu yeğlemişti. Ne var ki, bu ses değişikliği diyalogların anlaşılmasını güçleştiriyordu. Sonuçta belki genç bir kişiyi canlandırabilirdi Kenter, ancak bu ne yazık ki, Kowalski'nin hırçınlığını, cinselliğini yansıtabilmek için yeterli değildi.

“Arzu Tramvayı”nın ünlü kişiliklerinden “Blanche Dubois”ı canlandıran (Kowalski'yle arasında elektriksel bir cinsellik bağı kurulması gereken, Stella'nın ablası) Yıldız Kenter, abartılı ses tonlaması, jest ve mimiklerle süslenmiş bir oyunu yeğlemişti

A.Nur Eranlı

1935 yılında İstanbul'da doğdu. Tiyatroyla İstanbul Lisesinde okurken ilgilenmeye başladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi mezunudur. Bir süre Niğde Aksaray lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1971 yılından itibaren topluluğumuz idare müdürlüğünü yapmaktadır.

M.Rıza Tektarhan

1925 yılında İstanbul'da doğdu. Pertevniyal Lisesini bitirdi.
1963 yılından beri tiyatromuzda idareci olarak çalışmaktadır.

Emrullah Uzun

1942'de Çayeli'nde doğdu. 1963 yılında Kent Oyuncuları'nda çalışmaya başladı.

Hasan Bitnel

1946 yılında Divrik'te doğdu. İlk ve orta tahsilini İstanbul'da tamamladı.
1959 yılında elektrik teknisyenliğine, 1963 yılından itibaren ışık teknisyeni olarak İstanbul Tiyatrosu ile Nisa Serezli-Tolga Aşkıner Tiyatrosu'nda çalışmaya başladı, 1979 yılından beri de tiyatromuz ışık teknisyeni olarak çalışmaktadır.

Nevzat Kökçek

1956 yılında Üsküdar'da doğdu. Ticaret Lisesi 2. sınıfından ayrıldı.
1974 yılında Ulvi Uraz Tiyatrosu'nda sahne teknisyeni oldu.
1978 yılında Kent Oyuncuları'na katıldı.

Belkıs Sapmazer

1937'de İstanbul'da doğdu. Ticaret Lisesini bitirdi. İstanbul Belediye Konservatuarı Müzik ve Tiyatro Bölümlerine devam etti. 1976-1984 arası İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda sahne amirliği, kondüvit'lik ve efektörlük görevini yürüttü. Aynı görevleri tiyatromuzda da sürdürmektedir.

Kent Oyuncuları

Müdür: *Nur Eranıl*
Sekreter: *Rıza Tektarhan*
Gişe: *Tuna Gökçimen*
Meral Kasırga

Sahne Teknisyenleri:
Emrullah Uzun (Şef)
Nevzat Kökçek
Işık: *Hasan Bitnel*
Sahne Amiri/Efekt: *Belkıs Sapmazer*
Ağırlayıcılar:
Koço Aristotelli
Ahmet Hasbal
Mehmet Altınkaynak
Vestiyer: *Yiğit Ünatlı*
Büfe : *Adil Gülcan*

Ülkemiz..Dünya pazarları ve İmar Bankası.

Türk ekonomisi
kalkınıyor.
Bütün çabalar,
daha çağdaş, daha yeni
bir Türkiye için.

Ekonomik değişimin
bu noktasında,
Türk işadamlarını bekleyen
bir görev var.
Türk ürünlerine
dünya pazarlarını açmak:

İhracat

TÜRKİYE İMAR BANKASI T.A.S.

KÜLTÜR HİZMETLERİNE DE "DÜNYA" DEMEYE HAZIRDIR!

Ülkemiz.. Dünya pazarları ve İmar Bankası..

Türk ekonomisi kalkıyor.
Bütün çabalar, daha çağdaş, daha yeni bir Türkiye için.
Ekonomik değişimin bu noktasında,
Türk işadamlarını bekleyen bir görev var.
Türk ürünlerle dünya pazarlarını açmak.

İhracat

TÜRKİYE İMAR BANKASI T.A.S.

YAVUZ® demeye hazırdır!

Taha Toros Arşivi

* 0 0 1 6 4 1 4 8 6 0 1 0 *